

บทคัดย่อ

โครงการ ศึกษาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำห้วยเสนงเพื่อพัฒนาหลักสูตรการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน บ้านหนองใหญ่ ต.หนองใหญ่ อ.ปราสาท จ.สุรินทร์ เป็นการศึกษาวิจัยในมุมมองของการพัฒนาแหล่งน้ำในฐานะที่เป็นแหล่งของความรู้ในชุมชนแหล่งหนึ่ง อีกทั้งเพื่อเป็นการปกป้องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมลุ่มน้ำห้วยเสนงและเป็นการฟื้นฟู สืบสานวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินการ ผู้รู้ในชุมชน ครู นักเรียนในสถานศึกษา เด็กและเยาวชน แกนนำชาวบ้าน ชาวบ้านในหมู่บ้านหนองใหญ่ บ้านสะติง และผู้นำระดับตำบลหนองใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1.เพื่อศึกษาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากรลุ่มน้ำห้วยเสนงบริเวณตำบลหนองใหญ่ 2.เพื่อจัดทำแผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ พัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน 3.เพื่อจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ท้องถิ่นลุ่มน้ำห้วยเสนง ในบริเวณตำบลหนองใหญ่ 4.เพื่อศึกษาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ของเด็กเยาวชนในตำบลหนองใหญ่ โดยวิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผลจากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านหนองใหญ่มีองค์ความรู้ในการจัดการลุ่มน้ำห้วยเสนง ที่สามารถจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศลุ่มน้ำห้วยเสนงตำบลหนองใหญ่ คือ เรื่องประวัติศาสตร์ชุมชน ความรู้เรื่องระบบนิเวศ เช่น อันลึงง พันธ์พืช สมุนไพร ชื่อชนิดพันธุ์ปลา พืชผักผลไม้ และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในการวิจัยอยู่ 7 จุด 12 เนื้อหาดังนี้ 1.จุดเรียนรู้ระบบนิเวศป่าริมน้ำ 2.จุดเรียนรู้เรื่องอันลึงงเจริญและเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ 3.จุดการเรียนรู้เรื่องปลาแม่น้ำและพันธุ์ปลา 4.จุดเรียนรู้เครื่องมือการทำมาหากินและการจับปลาลุ่มน้ำห้วยเสนง 5.จุดเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชน 6.จุดการเรียนรู้ผลไม้ริมน้ำและผักริมน้ำห้วยเสนง 7.จุดเรียนรู้เรื่องสมุนไพร

ผลจากการทดลองเกิดบทเรียนและผลจากการดำเนินการดังนี้ จากการจัดกิจกรรมหลักสูตรระบบนิเวศลุ่มน้ำห้วยเสนงตำบลหนองใหญ่ ผ่านแหล่งเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในลุ่มน้ำห้วยเสนง ในส่วนของชุมชนในตำบลหนองใหญ่ พบว่าผู้เข้าร่วมในงานเปิดแหล่งเรียนรู้ ชุมชนส่วนใหญ่พึงพอใจในการจัดทำแหล่งเรียนรู้ผ่านหลักสูตรระบบนิเวศลุ่มน้ำห้วยเสนง โดยที่เกิดขึ้นจากชุมชนที่ได้ทำงานวิจัย และชุมชนตำบลหนองใหญ่ก็ได้รับรู้กระบวนการทำหลักสูตรและแหล่งเรียนรู้ทุกขั้นตอน ตั้งแต่จัดทำโครงการ นำเสนอข้อมูลกับชุมชนเรื่องงานวิจัย และนำเสนอการจัดทำแหล่งเรียนรู้ จนมาถึงการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ในท้องถิ่น

ทั้งนี้ได้เกิดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นร่วมกันระหว่างชุมชนและสถานศึกษาอันเป็นแนวทางการพัฒนาต่อเนื่องหลังจากจบการวิจัยด้วยเงื่อนไขของระยะเวลา.